

Е. Д. Кочнева

ПРАБЛЕМЫ ПЕРАКЛАДУ АДЛЮСТРАВАННЫХ У КІТАЙСКОЙ ПАЭЗІІ РЭАЛІЙ НА РУСКУЮ І БЕЛАРУСКУЮ МОВЫ

Кожнаму народу ўласцівая свая ўнікальная карціна свету, якая складаецца пад уздзеяннем яго гістарычнага, культурнага і сацыяльнага кантэксту. У выніку некаторыя з'явы і аспекты штодзённага жыцця з'яўляюцца незнаёмымі прадстаўнікам іншых культур і не маюць аналагаў у мове перакладу. Найбольш частым азначэннем дадзеных лексічных адзінак з'яўляецца «рэалія».

У дадзеным даследаванні разглядаюцца рэаліі, адлюстраваныя ў творах кітайскіх пісьменнікаў Лі Бо і Ду Фу і перакладах іх твораў на рускую і беларускую мовы ў параўнальным аспекце. Пры аналізе трох зборнікаў вершаў на беларускай мове былі адабраны і разгледжаны 265 рэалій, а таксама іх пераклады на рускую і беларускую мовы ў васьмі зборніках вершаў, агульная колькасць адзінак з якіх – 519. Ніжэй прадстаўлены вынікі аналізу трох найбольш вялікіх груп рэалій і самых частых спосабаў іх перакладу.

1) Анамастычныя рэаліі, 121 адзінка. Зборнікі на беларускай мове: транскрыпцыя – 44,6 %, калькаванне – 14,9 %, каментарый – 40,5 %. Прыклад: 齐鲁 ‘Цы і Лу’: *Цы да Лу* (транскрыпцыя). Зборнікі на рускай мове: транскрыпцыя – 34,13%, сумяшчальны з транскрыпцыяй – 26,98%, калькаванне – 12,7%, каментарый – 26,98%. Прыклад: 齐鲁 ‘Цы і Лу’: *Ци и Лу* (транскрыпцыя).

2) Геаграфічныя рэаліі, 31 адзінка. Зборнікі на бел. м.: даслоўны пераклад – 45,16 %, генералізацыя – 32,26 %, каментарый – 9,68 %. 杜鹃花 ‘азалія’: *кветкі* (генералізацыя), *зяюліна кветка* (калькаванне). Зборнікі на рус. м.: даслоўны пераклад – 55 %, генералізацыя – 20 %, каментарый – 13,64 %. 杜鹃花 ‘азалія’: *цветы* (генералізацыя), *кукушкін цветок*, *кукушкін цвет* (калькаванне).

3) Этнаграфічныя рэаліі, 67 адзінак. Зборнікі на бел. м.: калькаванне – 20,9 %, даслоўны – 19,4 %, генералізацыя – 19,4 %, апісальны – 17,91 %, каментарый – 10,45 %. Прыклад: 画省 ‘распісная палата (вобр. аб палатах [...] дын. Хань)’: *зала скрыжальяў* (апісальны), *у пакоях тых распісных* **Маецца на ўвазе [...]* (калькаванне і каментарый). Зборнікі на рус. м.:

даслоўны – 31,82 %, калькаванне – 25,76 %, апушчэнне – 15,15 %, каментарый – 6,06%. Прыклад: 画省 ‘распісная палата’: *зала скрыжалей* (апісальны), *распісная палата* (калькаванне).

На падставе праведзенага аналізу можна зрабіць выснову аб тым, што на сучасным этапе перакладаў вершаў з кітайскай мовы як беларускія, так і расійскія перакладчыкі часцей выкарыстоўваюць прыёмы, якія дазваляюць захаваць спецыфіку кітайскіх рэалій, шырока выкарыстоўваюць каментарый. Адносна часта выкарыстоўваецца генералізацыя, якая падладжвае тэкст арыгінала пад рэчаіснасць беларускай лінгвакультуры, радзей – апушчэнне рэаліі. Істотных адрозненняў у выбары трансфармацый пры перакладзе на рускую і беларускую мовы выяўлена не было. Адрозненні ў спосабах перакладу заўважны пры параўнанні перакладаў у розных зборніках і серыях зборнікаў.